

कक्षीवान् दैर्घतमस औशिजः। अश्विनौ। त्रिष्टुप्।

मध्वः सोमस्याश्विना मदाय प्रत्नो होता विवासते वाम्।

बर्हिष्मती रातिर्विश्रिता गीरिषा यातं नासत्योप वाजैः॥ १.११७.०१

मध्वः- मधुरस्य। सोमस्य- रसस्य। मदाय- तृप्तिमयायानुभवाय। अश्विना- प्राणेशनसमर्थावश्विनौ। प्रत्नः- सनातनः। होता- आह्वातोपासकः। वाम्- भवन्तौ। विवासति- परिचरति। रातिः- दातव्यं हव्यम्। बर्हिष्मती- आस्तृतदर्भयुक्तम्। ध्यानभावनं लब्धभूमिकमित्याध्यात्मिके। गीः- अस्माकं मन्त्रः। विश्रिता- विशेषेण भवदाश्रितः। नासत्या- सत्यस्वरूपौ। वाजैः- सम्पद्भिः। उप यातम्- आगच्छतम्॥१॥

यो वामश्विना मनसो जवीयात्रथः स्वश्वो विश आजिगाति।

येन गच्छथः सुकृतौ दुरोणं तेन नरा वर्तिरस्मभ्यं यातम्॥ १.११७.०२

यः। वाम्- युवयोः। अश्विना- प्राणेशावश्विनौ। मनसो जवीयान्- मनोवेगाद्वेगतरः। स्वश्वः- शोभनाश्वोपलक्षितप्राणसहितः। रथः- ऋतमयो लक्ष्यप्रापकगतिभूतो रथः। विशः- जनान्। आजिगाति- आगच्छति। येन। सुकृतः- पुण्यवतः। दुरोणम्- सदनम्। गच्छथः। तेन। नरा- नेतारौ। अस्मभ्यम्- नः। वर्तिः- सदनम्। यातम्- आगच्छतम्॥२॥

ऋषिं नरावंहसः पाञ्चजन्यमृबीसादत्रिं मुञ्चथो गणेन।

मिनन्ता दस्योरशिवस्य माया अनुपूर्वं वृषणा चोदयन्ता॥ १.११७.०३

नरौ- नेतारौ । वृषणा- वर्षकौ । अनुपूर्व- आनुपूर्व्येण । चोदयन्ता- चोदयन्तौ । अशिवस्य-  
अहितस्य । दस्योः- चोरस्य चोरभावनस्य वा । मायाः- वञ्चनाः । मिनन्तौ- हिंसन्तौ । मीञ्-  
हिंसायाम् । अंहसः- पापात्मकात् । ऋबीसात्- अपगततेजस्कबन्धात् । ऋषिम्- सूक्ष्मदर्शिनम् ।  
पाञ्चजन्यम्- ब्राह्मणादिपञ्चजनहितम् । अत्रिम्- अग्निमयमुपासकम् । अत्रिरदनशीलोऽग्निः । तन्मय  
उपासकोप्यत्रिः । मुञ्चथः- मोचितवन्तौ ॥३॥

अश्वं न गूळ्हमश्विना दुरेवैर्ऋषिं नरा वृषणा रेभमप्सु ।

सं तं रिणीथो विप्रुतं दंसोभिर्न वां जूर्यन्ति पूर्या कृतानि ॥ १.११७.०४

अश्विना- प्राणेशौ । नरा- नेतारौ । वृषणा- वर्षकौ । अश्वं न गूळ्हम्- निगूढाश्वमिव स्थितम् ।  
रेभम्- मन्त्रविदमुपासकम् । अप्सु- उदकेषु मूलशक्तिप्रवाहेष्वित्याध्यात्मिके । विप्रुतम्- विप्लुतम् ।  
तम् । सम्- सम्यक् । दंसोभिः- कर्मभिर्भेषज्यमयैः । रिणीथः- समधत्तम् । री गतिरेषणयोः । वाम्-  
युवयोः । पूर्या कृतानि- पूर्वकर्माणि । न जूर्यन्ति- न नष्टानि भवन्ति ॥४॥

सुषुप्वांसं न निर्रुतेरुपस्थे सूर्यं न दस्त्रा तमसि क्षियन्तम् ।

शुभे रुक्मं न दर्शतं निखातमुदूपथुरश्विना वन्दनाय ॥ १.११७.०५

निर्रुतेरुपस्थे- भूम्युत्सङ्गे । सुषुप्वांसम्- स्वपन्तम् । न- इव । सूर्यं न- सूर्यमिव प्रकाशमानम् ।  
तमसि क्षियन्ते- किन्तु इदानीमन्धकारे क्षिप्तम् । दस्त्रा- दर्शनीयौ । अश्विना- अश्विनौ । शुभे-  
शोभार्थं निर्मितम् । रुक्मं न दर्शतम्- हिरण्यमिव दर्शनीयम् । निखातम्- कूपोपलक्षितबन्धस्थम् ।  
वन्दनाय- नमस्कुर्वन्तम् । उदूपथुः- उद्धृतवन्तौ ॥५॥

तद्वा नरा शंस्यं पञ्जियेण कक्षीवता नासत्या परिज्मन् ।

श॒फाद॒श्वस्य॑ वा॒जिनो॒ जना॑य श॒तं कु॒म्भाँ अ॒सिञ्च॑तं म॒धूना॑म् ॥ १.११७.०६

नरा । नासत्या । परिज्मन्- परिगमने सति । पञ्जियेण- दृढेन । कक्षीवता- मन्त्रवर्गसंपन्नेन । ध्यानभावनाश्रेणीसंपन्नेन वा । वाम्- युवयोः । तत् । शंस्यम्- प्रशंसनीयं कर्म प्रकटितम् । वाजिनः- गतिमतः । अश्वस्य- तुरगोपलक्षितप्राणस्य । शफात्- खुरात् । जनाय- विशे । मधूनाम्- मधुराणामुदकोपलक्षितजीवाधारशक्तिप्रवाहाणाम् । शतं कुम्भान् । असिञ्चतम्- अपूरयतम् ॥६॥

यु॒वं न॒रा स्तु॒वते॑ कृ॒ष्णि॒याय॑ वि॒ष्णा॒प्त्वं द॑दथुर्वि॒श्वका॑य ।

घोषा॑यै चि॒त्पि॒तृष॑दे॒ दुरो॒णे प॑तिं जू॒र्यन्त्या॑ अ॒श्विना॑वदत्तम् ॥ १.११७.०७

नरा । युवम्- युवाम् । स्तुवते- मन्त्रस्तुतिमते । कृष्णियाय- आकर्षणशक्तियुक्तप्राणोपासकाय । विश्वकाय- सर्वभूतहितायोपासकाय । विष्णाप्त्वम्- वैष्णवपदप्राप्तिम् । विश्वव्यापी परमात्मा विष्णो विष्णुर्वा । तत्पदप्राप्तिम् । ददथुः- दत्तवन्तौ । अश्विनौ । दुरोणे पितृषदे- जनकसमीपे स्वसदने निषण्णायै । जूर्यन्त्यै- व्याधिना विवाहभाग्यमप्राप्यैव जरां गतायै । घोषायै- अश्विकीर्तनघोषसंपन्नायै ऋषिकायै । पतिम्- भर्तारम् । अदत्तम्- दत्तवन्तौ ॥७॥

यु॒वं श्या॑वाय॒ रुश॑तीमदत्तं म॒हः क्षो॒णस्या॑श्विना॒ कण्वा॑य ।

प्र॒वाच्यं॑ तद्वृ॒षणा॒ कृतं॑ वां य॒न्नार्ष॑दाय॒ श्रवो॑ अ॒ध्यर्घ॑त्तम् ॥ १.११७.०८

युवम्- युवाम् । श्यावाय- कुष्ठरोगेण श्यामवर्णं गतायोपासकाय । रुशतीं । कुष्ठरोगं निवार्य शोभमानां त्वचं । अदत्तम्- दत्तवन्तौ । अश्विना । कण्वाय- मेधाविने उपासकाय । क्षोणस्य- मन्त्रजपार्थम् । दुक्षु शब्दे । महः- महत्फलम् । अदत्तम् । वृषणा- वर्षकौ । वाम्- युवाभ्याम् । तत् ।

कृतम्- रचितं वीर्यम् । प्रवाच्यम्- प्रशंसनीयम् । यत् । नार्षदाय- नृषु स्थितस्याग्नेरुपासकाय ।  
श्रवः- चिदाकाशस्थमन्त्रश्रवणम् । अध्यधत्तम्- धृतवन्तौ ॥८॥

पुरू वर्षास्यश्विना दधाना नि पेदवे ऊहथुराशुमश्वम् ।

सहस्रसां वाजिनमप्रतीतमहिहनं श्रवस्यं तरुत्रम् ॥ १.११७.०९

अश्विना । पुरू वर्षासि- बहुरूपाणि । दधाना- धारयन्तौ । पेदवे- गमनाय । पदधातोर्गौणादिरुः प्रत्यय  
इति दयानन्दः । आशुम्- वेगवन्तम् । सहस्रसाम्- सहस्रदायकम् । वाजिनम्- गतिमन्तम् ।  
अप्रतीतम्- वृत्रैरप्रतिगतम् । अहिहनम्- अप्रज्ञास्थानस्थवासनाध्वंसकम् । श्रवस्यम्-  
चिदाकाशस्थमन्त्रश्रवणोपलक्षितानुभूतिजम् । तरुत्रम्- तारयितारम् । अश्वम्-  
तुरगोपलक्षितप्राणम् । नि- नितराम् । ऊहथुः- वहन्तौ अभूतम् ॥९॥

एतानि वां श्रवस्या सुदानू ब्रह्माङ्गूषं सदनं रोदस्योः ।

यद्वा पज्रासो अश्विना हवन्ते यातमिषा च विदुषे च वाजम् ॥ १.११७.१०

एतानि । वाम्- युवयोः । श्रवस्या- श्रवणीयानि वीर्याणि । सुदानू- शोभनदायकौ । रोदस्योः-  
द्यावापृथिव्योः । सदनम्- सद्मभूतः । आङ्गूषम्- आघोषणीयः । ब्रह्म- मन्त्रः । अश्विना । वाम्-  
युवाम् । पज्रासः- दृढाः । हवन्ते- आह्वयन्ति । इषा- इच्छया सङ्कल्पशक्त्या वा । यातम्-  
आगच्छतम् । विदुषे- ज्ञानिने । वाजम्- संपदम् । यच्छतम् ॥१०॥

सूनोर्मानेनाश्विना गृणाना वाजं विप्राय भुरणा रदन्ता ।

अगस्त्ये ब्रह्मणा वावृधाना सं विश्पलां नासत्यारिणीतम् ॥ १.११७.११

सूनोः- रसनिष्पादकस्योपासकस्य । मानेन- प्रमाणभूतेन मन्त्रेण । गृणाना- स्तुतौ । विप्राय-  
मेधाविने । वाजम्- संपदम् । रदन्ता- विलिखन्तौ । रद विलेखने । भुरणा- भरन्तौ । भुरण  
धारणपोषणयोः । ब्रह्मणा- मन्त्रेण । अगस्त्ये- गिर्युपलक्षितजडवृद्धिस्तम्भकायोपासकाय ।  
वावृधाना- शक्तिं वर्धयन्तौ । नासत्या- सत्यस्वरूपौ । सम्- सम्यक् । विशपलाम्- विशां  
पालनसङ्ग्रहशक्तिम् । ला ग्रहे । अरिणीतम्- गतिमतीं कृतवन्तौ । री गतिरेषणयोः ॥११॥

कुह॒ यान्ता॑ सु॒ष्टुतिं॑ का॒व्यस्य॑ दि॒वो न॑पाता वृषणा शयुत्रा ।

हिर॑ण्यस्येव क॒लशं॑ निखा॒तमु॒दूपथु॑र्द॒शमे॑ अ॒श्विना॑हन् ॥ १.११७.१२

दिवो नपाता- दिविजौ । वृषणा- वर्षकौ । शयुत्रा- कूपेऽधःशयानस्य त्रातारौ । अश्विना- प्राणेशौ ।  
काव्यस्य सुष्टुतिम्- सूक्ष्मदर्शनात्मकमन्त्रं श्रोतुम् । कुह- कुत्र । यान्ता- यातौ । हिरण्यस्येव  
कलशम्- हिरण्यकलशमिव ज्वलन्तं रेभम् । निखातम्- कूपोपलक्षितबन्धस्थम् । दशमे । अहन्-  
अहनि । उत् ऊपथुः- उन्नीतवन्तौ ॥१२॥

यु॒वं च्य॑वानमश्विना॒ जर॑न्तं पुनर्यु॒वानं॑ चक्रथुः शचीभिः ।

यु॒वो रथं॑ दु॒हिता॑ सूर्यस्य स॒ह श्रि॒या ना॑सत्यावृणीत ॥ १.११७.१३

युवम्- युवाम् । च्यवानम्- च्युतम् । अश्विना । जरन्तम्- जीर्णम् । शचीभिः- भैषज्यप्रज्ञाभिः  
कर्मभिर्वा । पुनः । युवानम्- तरुणम् । चक्रथुः । युवोः- युवयोः । श्रिया सह- मङ्गलेन सह  
ज्वलन्तम् । रथम्- वाहनम् । सूर्यस्य दुहिता- सावित्री उषाः । अवृणीत । विद्योदयमयी सावित्री  
आत्मसूर्यदुहिता प्राणापानवशीकरणशक्ती अवृणीतेत्याध्यात्मिके ॥१३॥

यु॒वं तु॒ग्राय॑ पू॒र्व्येभि॒रेवैः पुन॑र्म॒न्याव॑भवतं युवाना ।

युवं भुज्युमर्णसो निः समुद्राद्विभिरूहथुर्ऋज्रेभिरश्वैः ॥ १.११७.१४

युवम्- युवाम् । तुग्राय- चिद्रश्म्युपासकाय । पूर्व्येभिः- प्राचीनाभिः । एवैः- गतिभिः । युवाना-  
तरुणौ । पुनः- पुनः पुनः । मन्यौ- ध्याने । मनु अवबोधने । अभवतम् । युवम्- युवाम् । भुज्युम्-  
विषयभोगासक्त्या पतितं पुनः स्वकीयोद्धरणाभिमुखम् । अर्णसः-  
उदकोपलक्षितमूलशक्तिप्रवाहपूर्णात् । समुद्रात्- संसारसमुद्रात् । विभिः- गतिशीलैः । ऋज्रेभिः-  
वेगयुक्तैः । अश्वैः- तुरगोपलक्षितप्राणैः । निरूहथुः । भुज्युमंहसः पिपृथो निरश्विनेति  
श्रुतिरत्रानुसन्धेया ॥१४॥

अजोहवीदश्विना तौग्र्यो वां प्रोळ्हः समुद्रमव्यथिर्जगन्वान् ।

निष्ठमूहथुः सुयुजा रथेन मनोजवसा वृषणा स्वस्ति ॥ १.११७.१५

अश्विना । तौग्र्यः- चिद्रश्मिमयशुद्धात्मांशभूतो जीवः । प्रोळ्हः- प्रापितः । समुद्रं जगन्वान्-  
समुद्रमग्नः सन्नपि । अव्यथिः- व्यथारहितः । वाम्- युवाम् । अजोहवीत्- आजुहाव । सुयुजा- सुष्ठु  
योजितेन । रथेन- स्ववाहनेन । मनोजवसा- मनोवेगयुक्तेन । वृषणा- वर्षकावश्विनौ । तम् । स्वस्ति-  
मङ्गलाय । निरूहथुः ॥१५॥

अजोहवीदश्विना वर्तिका वामास्त्रो यत्सीममुञ्चतं वृकस्य ।

वि जयुषा ययथुः सान्वद्रेर्जातं विष्वाचो अहतं विषेण ॥ १.११७.१६

यत्सीम्- यदा खलु । वृकस्य आस्त्रा- विकर्तनशीलस्य स्वार्थभावनस्य मुखात् । अमुञ्चतम्-  
मुमुक्षुप्रतीकभूतां पक्षिणीं विमोचितवन्तौ । तदा । अश्विना । वाम्- युवाम् । वर्तिका- सा पक्षिणी ।  
अजोहवीत्- स्तुत्या आजुहाव । जयुषा- स्वजयशक्त्या । अद्रेः सानु- गिरिशिखर्युपलक्षितजडम् ।

वि- विशेषेण । ययथुः- अगच्छतम् । विष्वाचो जातम्- विश्वगतेश्चिदाकाशात् स्थूलरूपेण जातं  
जडघनम् । विषेण- शत्रुविषभूतस्वायुधेन । अहतम्- चिद्रश्मिप्रापणाय बिभेदथुः ॥१६ ॥

**शतं मेषान्वृक्ये मामहानं तमः प्रणीतमशिवेन पित्रा ।**

**आक्षी ऋज्राश्वे अश्विनावधत्तं ज्योतिरन्धाय चक्रथुर्विचक्षे ॥ १.११७.१७**

शतं मेषान्- दर्शनशतम् । वृक्ये- सुखादिदुःखनिधनादानशक्त्यै । मामहानम्- पूजयन् समर्पयते ।  
अशिवेन- क्रुद्धेनातुष्टेनाप्रसादितेन । पित्रा- पितामहेन हिरण्यगर्भेण । तमः प्रणीतम्-  
विद्यादर्शनराहित्यं प्रापिताय । ऋज्राश्वे- पुनः शोभनगतियुक्तप्राणोपासकाय । अश्विनौ । आ-  
आभिमुख्येन । अक्षी- तपश्चक्षुषी । अधत्तम् । अन्धाय- चक्षुर्हीनाय । ज्योतिः । विचक्षे-  
विशेषदर्शनाय । चक्रथुः- अकुरुथम् ॥१७ ॥

**शुनमन्धाय भरमहयत्सा वृकीरश्विना वृषणा नरेति ।**

**जारः कनीन इव चक्षदान ऋज्राश्वः शतमेकं च मेषान् ॥ १.११७.१८**

ऋज्राश्वः- शोभनगतियुक्तप्राणोपासकः । इदानीं कुमारं गतः । जारः कनीन इव- कामुको यथा सर्व  
धनं स्त्रीकृते ददाति तथा । शतमेकं च मेषान्- प्रभूतदर्शनानाम् । वृकीः चक्षदानः- अदनशक्तये  
प्रदाता बभूव । अन्धाय- चक्षुषा हीनाय । भरम्- पोषणहेतुम् । शुनम्- दर्शनाख्यसुखम् । वृषणा-  
वर्षकौ । नरेति- नेतारौ इति । अश्विना । अहयत्- आजुहाव । ॥१८ ॥

**मही वामूतिरश्विना मयोभूरुत स्रामं धिष्यन् सं रिणीथः ।**

**अथा युवामिदहयत्पुरंधिरागच्छतं सीं वृषणाववौभिः ॥ १.११७.१९**

अश्विना । वाम्- युवयोः । ऊतिः- रक्षा । मही- महती । मयोभूः- आनन्दकरी । स्वामम्-  
व्याधिस्थम् । धिष्ण्या- भवद्धिया । सं रिणीथः- सङ्गतावयवं कुरुथः । अथ- तस्मात् कारणादेव  
तदनन्तरम् । युवाम्- भवन्तौ । इत्- एव । पुरन्धिः- अस्माकं धीः । अह्वयत्- आजुहाव । सीम्-  
एनाम् । वृषणौ- वर्षकौ सन्तौ । अवोभिः- रक्षाशक्तिभिः । आगच्छतम् ॥१९॥

अधेनुं दस्त्रा स्तर्यं<sup>१</sup> विषक्तामपिन्वतं शयवे अश्विना गाम् ।

युवं शचीभिर्विमदाय जायां न्यूहथुः पुरुमित्रस्य योषाम् ॥ १.११७.२०

दस्त्रा- दर्शनीयौ । अश्विना । अधेनुम्- अदोग्ध्रीम् । स्तर्यं- वृत्रैर्मैघगिर्युपलक्षितजडे आच्छादिताम् ।  
विषक्ताम्- विशेषेण सक्तावयवाम् । गाम्- धेनुं धेनूपलक्षितचिद्रश्मिमिति भावः । शयवे-  
निद्रोपलक्षिततमसाभिभूतायोपसकाय । अपिन्वतम्- अपूरयतम् । युवम्- युवाम् । शचीभिः-  
स्वशक्तिभिः । विमदाय- मदरहिताय । विशेषानन्दयुक्तायेति वा । वि वो मद इति श्रुतेः । पुरुमित्रस्य  
योषाम्- प्रभूतस्त्रेहवतः पुत्रीम् । अथवा प्रभूतप्रेमयुक्तां स्त्रियम् । जायाम्- भार्यारूपेण ।  
न्यूहथुः ॥२०॥

यवं वृकेणाश्विना वपन्तेषं दुहन्ता मनुषाय दस्त्रा ।

अभि दस्युं बकुरेणा धमन्तोरु ज्योतिश्चक्रथुरार्याय ॥ १.११७.२१

यवम्- यवादिधान्यम् । वृकेण- लाङ्गलेन । अश्विना । वपन्ता- वापयन्तौ । दस्त्रा- दर्शनीयौ । इषम्-  
काममन्नं वा । मनुषाय- मनुष्याय । दुहन्ता- दुहन्तौ । बकुरेण- वज्रेण स्वायुधेन । दस्युम्- स्तेनम् ।  
धमन्ता- नाशयन्तौ । आर्याय- आर्यशीलाय । उरु- विस्तीर्णम् । ज्योतिः । चक्रथुः ॥२१॥

आथर्वणायाश्विना दधीचेऽश्व्यं शिरः प्रत्यैरयतम् ।



स वां मधु प्र वोचतायन्त्वाष्ट्रं यदस्त्रावपिकक्ष्यं वाम् ॥ १.११७.२२

आथर्वणाय- चित्तगतिनिरोधकाय । दधीचे- धारणावते । अश्विना- प्राणेशौ । अश्व्यं शिरः-  
मुख्यप्राणम् । प्रत्यैरयत्- प्रेरितवन्तौ । दस्रौ- दर्शनीयौ । वाम्- युवाभ्याम् । सः । ऋतायन्-  
ऋतमिच्छन् । त्वाष्ट्रम्- तनूकरणरहस्ययुक्ताम् । मधु- मधुविद्यां रसानुभूतिमयीम् । अपिकक्ष्यम्-  
नानाश्रेणीयुक्ताम् । प्र वोचत्- प्रावोचत् ॥२२॥

सदा कवी सुमतिमा चके वां विश्वा धियो अश्विना प्रावतं मे ।

अस्मे रयिं नासत्या बृहन्तमपत्यसाचं श्रुत्यं रराथाम् ॥ १.११७.२३

कवी- क्रान्तदर्शिनौ । वाम्- युवयोः । अश्विना । सुमतिम् । सदा- सन्ततम् । आ चके-  
आभिमुख्येन प्रार्थये । मे- मम । विश्वाः- सर्वाः । धियः- धारणाः । प्रावतम्- रक्षतम् । अस्मे-  
अस्माकम् । नासत्या- सत्यस्वरूपौ । बृहन्तम्- महत् । अपत्यसाचम्- अपत्यसङ्गतम् । श्रुत्यम्-  
वैदिकम् । रयिम्- धनम् । रराथाम्- प्रयच्छतम् । रा दाने ॥२३॥

हिरण्यहस्तमश्विना रराणा पुत्रं नरा वध्निमत्या अदत्तम् ।

त्रिधा ह श्यावमश्विना विकस्तमुज्जीवस ऐरयतं सुदानू ॥ १.११७.२४

हिरण्यहस्तम्- हिरण्यदानकरम् । पुत्रम् । वध्निमत्याः- पुत्रोत्पादनाशक्तपत्न्याः । नरा । अश्विना ।  
रराणा- दातारौ । अदत्तम् । अश्विना । ह- आश्चर्यतया । त्रिधा । विकस्तम्- छिन्नम् । श्यावम्-  
सूर्याश्वम् । आत्मसंबन्धिप्राणम् । सुदानू- शोभनदानसंपन्नौ सन्तौ । ऐरयतम्- पूर्णावयवं कृत्वा  
उदगमयतम् ॥२४॥

एतानि वामश्विना वीर्याणि प्र पूर्याण्यायवोऽवोचन् ।

ब्रह्म कृण्वन्तो वृषणा युवभ्यां सुवीरासो विदथमा वदेम ॥ १.११७.२५

अश्विना । एतानि- इमानि । पूर्याणि- प्राचीनानि । वाम्- युवयोः । वीर्याणि । आयवः- मनुष्याः ।  
अवोचन्- अवदन् । युवभ्याम्- युवाभ्याम् । वृषणा- हे वर्षकौ । ब्रह्म- मन्त्रं मेधां ब्रह्मवर्चसं वा ।  
कृण्वन्- कुर्वन्तः । सुवीरासः- शोभनवीर्यसंपन्नाः । विदथम्- यज्ञे । यैर्विदत्यात्मानमिति विदथः ।  
आत्मा यज्ञेन कल्पतामिति श्रुतौ । आ वदेम- आभिमुख्येन प्रवचनं करवाम ॥२५ ॥